

Менеджмент

УДК 658.155:005.334

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17563201>

**Збалансована система показників для оцінювання операційних витрат та її
роль в управлінні економічною безпекою підприємства**

Обиход Ірина Василівна,

магістр за спеціальністю «Менеджмент»,

Державний університет «Житомирська політехніка»,

м. Житомир, Україна, <https://orcid.org/0009-0005-8250-779X>

Мороз Юлія Юзефівна,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри

національної безпеки, публічного управління та адміністрування,

Державний університет «Житомирська політехніка»,

м. Житомир, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9507-711X>

Цегельник Ніна Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту, Поліський національний університет,

м. Житомир, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6388-9124>

Прийнято: 15.10.2025 | Опубліковано: 30.10.2025

Анотація: Питання ефективного управління фінансовими результатами підприємства набувають особливої актуальності в умовах ринкової невизначеності, зростаючої конкуренції та необхідності забезпечення його економічної безпеки.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад і практичних підходів до формування збалансованої системи показників (Balanced Scorecard, BSC) на основі фінансових критеріїв для оцінювання операційних витрат та визначення її ролі в управлінні економічною безпекою підприємства.

Методи. У процесі дослідження використано методи аналізу, синтезу, порівняння, системного підходу та узагальнення для вивчення наукових підходів до трактування збалансованої системи показників і визначення місця операційних витрат у структурі економічної безпеки підприємства. Емпіричну основу становили статистичні дані щодо динаміки операційних витрат підприємств.

Результати. У статті систематизовано склад і структуру операційних витрат у контексті управління економічною безпекою підприємства, визначено їх роль як ключового чинника фінансової стабільності та конкурентоспроможності бізнесу. Розроблено збалансовану систему показників на основі фінансових критеріїв (матеріаломісткість, трудомісткість, амортизаційна місткість, валова рентабельність витрат, загальна віддача витрат, ефективність управління адміністративними та збутовими витратами, рівень економічної безпеки). Проведено аналіз динаміки операційних витрат і їх віддачі, що дозволило виявити внутрішні дисбаланси у використанні ресурсів та обґрунтувати необхідність впровадження стратегічного контролю через BSC.

Висновки. Визначено, що впровадження збалансованої системи показників на основі фінансових критеріїв забезпечує комплексну оцінку ефективності операційної діяльності, підвищує прозорість управління витратами та сприяє зміцненню економічної безпеки підприємства. BSC виступає ефективним інструментом інтеграції стратегічних і операційних цілей, що дозволяє своєчасно реагувати на ризики, оптимізувати витрати та забезпечувати фінансову стійкість бізнесу.

Ключові слова: збалансована система показників, операційні витрати, економічна безпека, фінансові критерії, ефективність управління, стратегічний контроль

**Balanced scorecard for evaluating operating expenses and its role in managing
enterprise economic security**

Iryna Obykhod,

Master's degree in Management,
Zhytomyr Polytechnic State University,
Zhytomyr, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0005-8250-779X>

Yuliia Moroz,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of
National Security, Public Management and Administration,
Zhytomyr Polytechnic State University,
Zhytomyr, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9507-711X>

Nina Tsehelnnyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Accounting, Taxation and Audit, Polissia National University,
Zhytomyr, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6388-9124>

Abstract: The issue of effective management of financial results of an enterprise becomes particularly relevant in conditions of market uncertainty, growing competition, and the need to ensure its economic security.

The purpose of the article is to substantiate the theoretical foundations and practical approaches to the formation of a balanced scorecard (BSC) based on financial

criteria for assessing operating costs and determining its role in managing the economic security of an enterprise.

Methods. In the course of the study, methods of analysis, synthesis, comparison, systematic approach, and generalization were used to study scientific approaches to the interpretation of a balanced scorecard and to determine the place of operating expenses in the structure of an enterprise's economic security. The empirical basis was statistical data on the dynamics of enterprises' operating expenses.

Results. The article systematizes the composition and structure of operating expenses in the context of managing the economic security of an enterprise and determines their role as a key factor in the financial stability and competitiveness of a business. A balanced scorecard based on financial criteria (material intensity, labor intensity, depreciation capacity, gross return on expenses, total return on expenses, efficiency of administrative and marketing expenses management, level of economic security) has been developed. An analysis of the dynamics of operating expenses and their return was carried out, which made it possible to identify internal imbalances in the use of resources and justify the need to implement strategic control through BSC.

Conclusions. It has been determined that the implementation of a balanced scorecard based on financial criteria provides a comprehensive assessment of the effectiveness of operational activities, increases the transparency of cost management, and contributes to strengthening the economic security of the enterprise. BSC is an effective tool for integrating strategic and operational goals, allowing for timely response to risks, optimization of costs, and ensuring financial stability of the business.

Keywords: balanced scorecard, operating costs, economic security, financial criteria, management efficiency, strategic control.

Постановка проблеми. Сучасні ринкові умови функціонування підприємств характеризуються зростанням конкуренції, нестабільністю зовнішнього середовища та необхідністю забезпечення належного рівня економічної безпеки. При цьому, особливого значення набуває ефективне

управління операційними витратами, оскільки саме вони безпосередньо забезпечують господарську діяльність та впливають на фінансові результати, кредитоспроможність і конкурентоспроможність підприємців. Традиційні підходи до контролю витрат часто обмежуються аналізом відхилень фактичних показників від планових, які відображають їх нормативний рівень для бізнесу, що не дає можливості своєчасно виявляти загрози та визначати резерви підвищення ефективності діяльності.

Одним із найбільш ефективних інструментів стратегічного управління витратами, що використовується в комплаєнс-контролі є збалансована система показників (Balanced Scorecard – BSC), яка забезпечує комплексну оцінку результативності діяльності підприємства. Серед цієї системи головну роль відіграють індикатори побудовані на фінансових критеріях щодо оцінювання стану використання ресурсів в бізнес-процесі одержання готової продукції, виконання робіт і надання послуг та формування товарних об'єктів. Використання BSC у контексті оцінювання операційних витрат сприяє формуванню інтегрованої системи управління господарською діяльністю, що поєднує стратегічні цілі з операційними рішеннями та дозволяє своєчасно реагувати на ризики, які загрожують економічній безпеці підприємства.

Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення методичного інструментарію оцінювання операційних витрат через призму економічної безпеки. Формування збалансованої системи показників в контексті фінансових критеріїв дозволяє не лише оптимізувати витрати, а й визначити, наскільки ефективно використовується ресурсний потенціал підприємства для протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам та забезпеченні резильєнтності бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах посиленої конкуренції та динамічних змін зовнішнього середовища підприємства потребують ефективних інструментів стратегічного управління, які дозволяють поєднати оцінювання фінансових і нефінансових показників. Одним із таких інструментів є збалансована система показників (Balanced Scorecard, BSC),

запропонована Р. Капланом і Д. Нортон. Вона забезпечує трансформацію стратегії підприємства у систему взаємопов'язаних цілей і показників, охоплюючи фінансову, клієнтську, внутрішньопроецесну та навчально-розвиткову перспективи [1]. Такий підхід дозволяє комплексно оцінювати ефективність діяльності та впливати на управління ресурсами.

Вітчизняні дослідники також аналізують можливості адаптації BSC до українських підприємств. Думенко М., Садикова В. та Прокопенко Є. розглядають BSC як інструмент стратегічного управління організацією, що поєднує фінансові та нефінансові аспекти діяльності, проте акцент робиться переважно на ефективності процесів і ресурсів, без детального опису фінансових KPI [2].

Приклад практичного застосування BSC для контролю витрат наведено у роботі Платонова А., де серед показників внутрішньо-процесної перспективи виділено собівартість перевезень та витрати на одиницю транспортної послуги [3]. Аналогічний підхід представлено у дослідженні Татаровського Ю. А. та Морозової Є. С., які розробили модель BSC для оцінювання економічної безпеки підприємства, включаючи фінансові показники стабільності, ефективності операційних процесів та рівня ризиків [4].

Бреус С. В., Хаустова Є. Б. та Денисенко М. П. приділяють увагу переважно нефінансовим аспектам: ефективності процесів, оптимізації організаційних процедур та зниженню втрат [5]. Момот Т. В., Філюних О. М., Косяк А. П. та Лобач О. В. пропонують інтегрувати показники витрат з управлінням ризиками та безпекою процесів, акцентуючи на фінансових втратних ризиках [6].

Мостова А. Д. та Ключник Р. М. досліджують BSC у контексті державної продовольчої безпеки, що демонструє універсальність інструменту, проте без конкретних операційних KPI для підприємств [7]. При цьому Живець А. та Наконечна В. пропонують показники для економічних та інженерних служб

підприємств, включаючи витрати на одиницю продукції або послуги, витрати на підтримку технічних систем та ефективність використання ресурсів [8].

Цегельник Н. І. та Ярмолюк О. Ф. аналізують методологічні підходи до оцінки економічної безпеки, підкреслюючи необхідність включення фінансових показників у системи оцінювання безпеки та управління ресурсами [9]. Складук І. та Драка І. розглядають управління витратами в умовах економічної нестабільності, акцентуючи на адаптації облікових підходів для підвищення фінансової стійкості підприємств [10].

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить, що більшість авторів концентруються на нефінансових показниках, таких як ефективність процесів, інноваційна активність або рівень ризиків, і приділяють менше уваги безпосереднім фінансовим критеріям, зокрема співвідношенню витрат до доходів чи нормі витрат на одиницю продукції [2–10]. Це підкреслює необхідність подальших досліджень фінансових показників у BSC для підвищення ефективності управління операційними витратами та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний внесок науковців у розроблення теоретичних і практичних аспектів управління витратами, доцільно наголосити, що подальшого дослідження потребує інтеграція фінансових показників у систему управління операційними витратами. Такий підхід розглядається як ефективний інструмент підвищення економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретичних засад і практичних підходів до формування збалансованої системи показників на основі фінансових критеріїв для оцінювання операційних витрат та визначення її ролі в управлінні економічною безпекою підприємства. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: проаналізувати наукові підходи до трактування поняття збалансованої системи показників; визначити місце операційних витрат

у системі управління економічною безпекою; запропонувати структуру інтегрованої системи показників на основі фінансових критеріїв для оцінювання операційних витрат з урахуванням стратегічних цілей підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування ефективної системи управління операційними витратами є однією з ключових у сучасній теорії та практиці щодо забезпечення самодостатнього розвитку підприємства. Витрати пов'язані з використанням ресурсів виступають базовим елементом, що забезпечує господарську діяльність, безпосередньо впливають на виробничу собівартість продукції, вартість управлінських і збутових процесів, прибутковість і рівень конкурентоспроможності. Їх нераціональне формування в процесі використання ресурсів або неефективний контроль створюють передумови для зниження стану самодостатнього розвитку бізнесу та загрожують економічній безпеці підприємства.

З позицій економічної теорії операційні витрати відображають ступінь ефективності використання ресурсів. У системі економічної безпеки вони є одним із чутливих індикаторів, який сигналізує про наявність внутрішніх дисбалансів, втрат чи неефективних управлінських рішень.

Операційні витрати – це сукупність витрат підприємства, пов'язаних із його основною (операційною) діяльністю, спрямованою на отримання доходу. Вони охоплюють усі витрати, необхідні для забезпечення безперервного функціонування виробничо-господарського процесу.

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати», до операційних витрат відносять витрати, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства, крім фінансових та інвестиційних господарських операцій [11].

У міжнародній практиці, відповідно, до МСБО 1 «Подання фінансової звітності», операційні витрати також трактуються як сукупність поточних витрат, що забезпечують основну діяльність підприємства і не включають витрати на інвестиції чи фінансові операції [12].

Операційні витрати є основою господарської діяльності будь якого підприємства. До них входять: поточні операційні витрати за елементами витрат; витрати, що формують виробничу собівартість об'єктів господарської діяльності; витрати, які визначають собівартість реалізації товарних об'єктів; адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати (табл. 1).

Таблиця 1

Структура операційних витрат в системі управління економічною безпекою підприємства

№ з/п	Група операційних витрат	Зміст	Основні складові витрат
1	Поточні операційні витрати за елементами витрат	витрати операційної діяльності, згруповані за їх економічним змістом відповідно до використаних ресурсів	- матеріальні затрати; - витрати на оплату праці; - відрахування на соціальні заходи; - амортизація; - інші операційні витрати
2	Витрати, що формують виробничу собівартість об'єктів господарської діяльності	витрати, безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції, виконанням робіт чи наданням послуг в процесах виробництва та загальновиробничого управління	- прямі матеріальні витрати; - прямі витрати на оплату праці; - інші прямі витрати; - змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати
3	Витрати, що визначають собівартість реалізації товарних об'єктів	витрати собівартості, пов'язані із реалізованою продукцією, товарами, роботами і послугами	- виробнича собівартість, яка була реалізована; - нерозподілені постійні загальновиробничі витрати; - наднормативні виробничі витрати
4	Адміністративні витрати	витрати, пов'язані із загальногосподарським управлінням та обслуговуванням підприємства	- за статтями витрат відповідно до облікової політики
5	Витрати на збут	витрати, пов'язані з реалізацією продукції (товарів) та витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів), рекламу, доставку продукції споживачам	
6	Інші операційні витрати	витрати, що виникають у процесі операційної діяльності, але не	- собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних

		відносяться до попередніх груп	активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття; - відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості; - втрати від знецінення запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні (фінансові) санкції; - відрахування для забезпечення наступних операційних витрат; - інші витрати, що виникають в процесі операційної діяльності підприємства
--	--	--------------------------------	---

Джерело: сформовано авторами на основі [11; 12; 13]

Систематизація поточних операційних витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» дає змогу не лише забезпечити їх повне та достовірне відображення у фінансовій звітності, а й здійснювати глибокий аналіз динаміки й ефективності використання ресурсів підприємства. Це дозволяє оцінити тенденції зміни структури витрат та їх вплив на фінансові результати діяльності. На рис. 1 подано динаміку операційних витрат підприємств України та рівень їх віддачі у 2011–2024 рр.

На рисунку 1 подано динаміку операційних витрат підприємств України та їх віддачі у 2011–2024 рр., що дає змогу простежити взаємозв'язок між масштабами витрат і рівнем ефективності їх використання. Сіра лінія демонструє зміну обсягів операційних витрат (у млрд грн, ліва шкала), а чорна – віддачу операційних витрат, тобто скільки копійок чистого прибутку створює кожна гривня використаних ресурсів в операційній діяльності (права шкала).

У 2011–2013 рр. спостерігалось поступове скорочення як операційних витрат, так і їх віддачі: з 4,02 коп. у 2011 р. до 2,60 коп. у 2013 р. Це свідчило про зниження ефективності витрачання ресурсів підприємств. 2014 рік став кризовим – віддача витрат знизилася до від'ємного значення (–2,76 коп.), що означало збитковість операційної діяльності більшості підприємств у цей період.

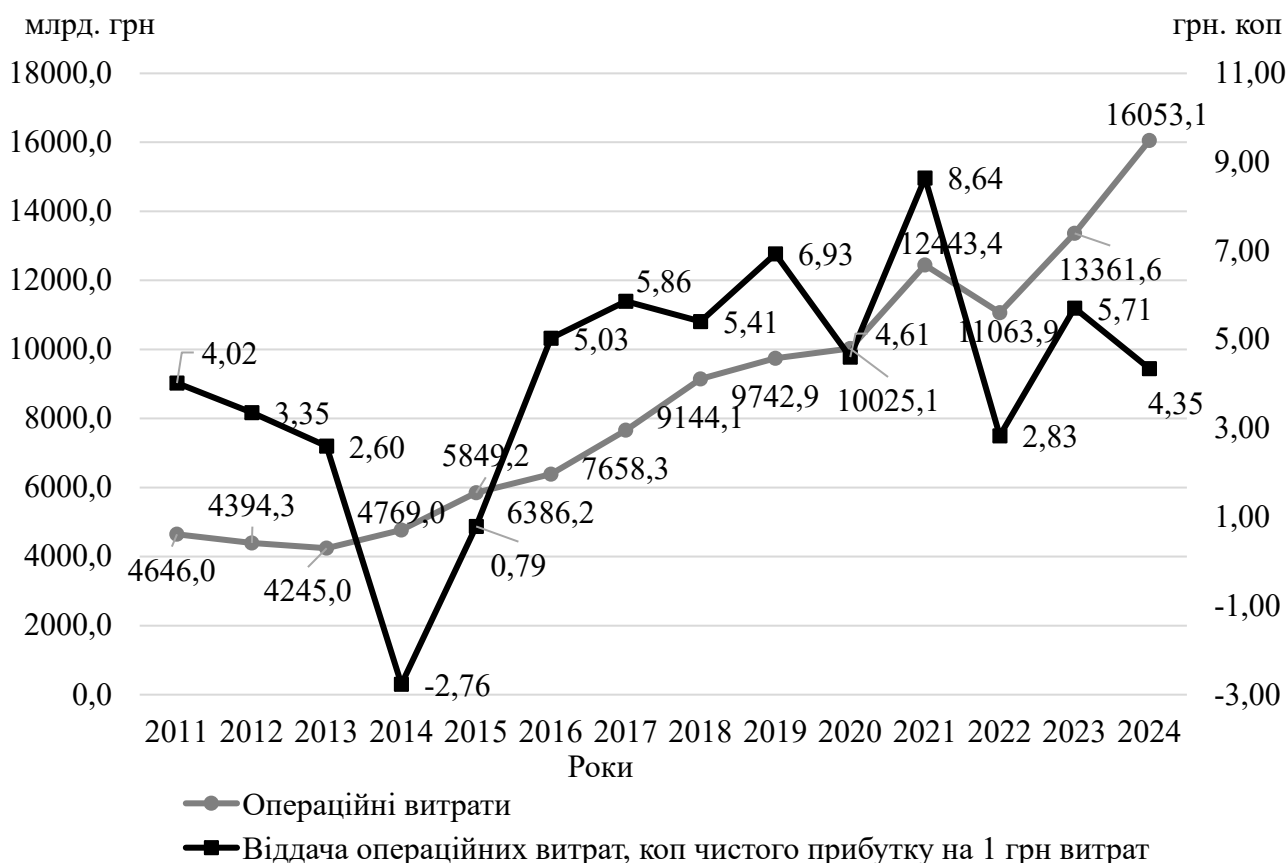

Рис. 1. Динаміка операційних витрат підприємств України та їх віддача у 2011–2024 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [14]

Починаючи з 2015 р., ситуація почала покращуватися. Збільшення операційних витрат супроводжувалося відновленням їх ефективності: у 2016 р. віддача сягнула 5,03 коп., а у 2017–2019 рр. зберігалася на рівні понад 5 коп. за гривню витрат. Пікове значення показника зафіксовано у 2021 р. – 8,64 коп., що свідчить про оптимізацію витратних процесів і зростання прибутковості.

Проте вже у 2022 р. через воєнні дії та загальну економічну дестабілізацію ефективність різко знизилася – до 2,83 коп., попри зростання самих операційних витрат. У 2023–2024 рр. віддача частково відновилася (4,35–5,71 коп.), однак тенденція свідчить про нестійкість ефективності витрат у посткризовий період.

Таким чином, представлена динаміка підтверджує, що зростання обсягів операційних витрат не завжди супроводжується відповідним зростанням їх

результативності. Це свідчить про наявність внутрішніх диспропорцій у системі управління витратами, недостатній рівень стратегічного контролю та моніторингу їх ефективності. Саме тому доцільним є впровадження збалансованої системи показників (Balanced Scorecard) як інструменту, що дозволяє не лише кількісно оцінювати витрати, а й пов'язувати їх із ключовими результативними показниками господарської діяльності, що забезпечують економічну безпеку бізнесу.

Для комплексної оцінки ефективності господарської діяльності та рівня економічної безпеки підприємства використовується система показників, яка відображає співвідношення між витратами, ресурсами та отриманими результатами. Основні серед них наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Система показників для оцінювання ефективності формування операційних витрат підприємства

№ з/п	Показник	Характеристика	Формула розрахунку
1	Матеріаломісткість	Відображає частку матеріальних витрат у загальному обсязі виробленої продукції. Характеризує рівень використання матеріальних ресурсів та ефективність їх споживання.	Матеріальні затрати / Чистий дохід від операційної діяльності
2	Трудомісткість	Показує, скільки трудових ресурсів (людино-годин або витрат на оплату праці) витрачено на виробництво продукції. Визначає ефективність праці.	Витрати на оплату праці / Чистий дохід від операційної діяльності
3	Амортизаційна місткість	Характеризує рівень використання основних засобів у процесі виробництва, тобто частку амортизаційних відрахувань у загальній вартості продукції.	Амортизаційні відрахування / Чистий дохід від операційної діяльності
4	Валова рентабельність витрат	Відображає ефективність витрат підприємства, показуючи, скільки валового прибутку акумулюють ресурси в розрахунку на 1 грн витрат.	Валова прибуток / Операційні витрати $\times$ 100%
5	Загальна віддача витрат	Показує, який дохід (виручку) отримано на кожну гривню сукупних витрат. Є узагальнюючим показником ефективності операційної діяльності.	Чистий дохід від операційної діяльності / Операційні витрати

6	Ефективність управління адміністративними витратами	Характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує ресурси, спрямовані на здійснення управлінської діяльності.	Чистий дохід від операційної діяльності / Адміністративні витрати
7	Продуктивність витрат на збут	Визначає, наскільки ефективно здійснюється політика збутової діяльності.	Чистий дохід від операційної діяльності / Витрати на збут
8	Рівень економічної безпеки	Визначає фактичний стан самодостатності розвитку бізнесу у порівнянні з моделлю беззбиткового його функціонування	Об'єднує діагностику показників, що характеризують виробничу собівартість реалізованої продукції, одержані від неї доходи, валову рентабельність чистого доходу і умовно постійні операційні витрати

Джерело: власна розробка авторів

Проаналізована система показників операційних витрат дозволяє комплексно оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, рівень раціональності витрат та управління виробничою і комерційною діяльністю, що є важливою передумовою забезпечення його економічної безпеки. Показники матеріаломісткості, трудомісткості та амортизаційної місткості відображають ресурсомісткість виробництва та дозволяють визначити, наскільки ефективно використовуються матеріальні, трудові та основні засоби. Валова рентабельність витрат і загальна віддача витрат дають узагальнену оцінку економічної ефективності підприємства, демонструючи, який прибуток або дохід отримується на кожну гривню витрат.

Показники ефективності управління адміністративними витратами та витрат на збут дозволяють оцінити результативність управлінських і комерційних ресурсів, що безпосередньо впливає на фінансову стійкість і конкурентоспроможність та економічну безпеку підприємства. Нарешті, рівень економічної безпеки відображає запас фінансової міцності підприємства, визначаючи мінімальний обсяг реалізації, необхідний для уникнення збитків, і

виступає ключовим орієнтиром для планування та контролю фінансових результатів [15].

Завдяки такій системі показників власники і фахівці виконавчих органів управління підприємства отримують можливість контролювати операційні витрати, підвищувати ефективність виробництва та управління ресурсами, а також приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо оптимізації операційної діяльності та забезпечення економічної безпеки бізнесу.

Висновки. Таким чином, ефективне управління операційними витратами є ключовим фактором забезпечення економічної безпеки підприємства та підтримки його фінансової стабільності. Систематизація витрат за основними групами дозволяє виявляти резерви оптимізації та контролювати ефективність використання ресурсів.

Запропонована збалансована система показників (BSC) на основі фінансових критеріїв забезпечує комплексну оцінку результативності операційної діяльності, поєднуючи стратегічні, тактичні та оперативні цілі. Використання показників матеріаломісткості, трудомісткості, амортизаційної місткості, валової рентабельності витрат, загальної віддачі витрат та ефективності загальногосподарського управління і збутової діяльності дозволяє власникам своєчасно реагувати на загрози, приймати обґрунтовані управлінські рішення і підвищувати економічну стійкість підприємства.

Показник рівня економічної безпеки підприємства дозволяє визначати фактичний стан самодостатності розвитку бізнесу у порівнянні з моделлю беззбиткового його функціонування.

Динаміка операційних витрат та їх віддачі в Україні демонструє, що збільшення витрат не завжди гарантує зростання ефективності, що підтверджує необхідність впровадження стратегічного контролю та моніторингу через BSC. Таким чином, інтеграція фінансових показників в систему управління операційними витратами є ефективним інструментом підвищення економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємств.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на удосконалення інструментів оцінювання та діагностики системи збалансованих показників операційних витрат, а також на визначення їх ролі в управлінні економічною безпекою підприємства.

Список використаних джерел

1. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston: Harvard Business School Press, 1996. 322 p. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=8831>
2. Думенко М., Садикова В., Прокопенко Є. Збалансована система показників як засіб стратегічного управління організацією. *Економічний розвиток і держава*. 2019. № 3(81). С. 48–64.
3. Платонов А. Концептуальні засади використання збалансованої системи показників як джерела підвищення ефективності міжнародних вантажних перевезень. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 1(13). С. 63–69.
4. Tatarovsky Yu. A., Morozova E. S. Formation and Analysis of the Enterprise Economic Security Balanced Scorecard. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (EpSBS)*. 2020. Vol. 79. P. 206–212. DOI: 10.15405/epsbs.2020.03.29.
5. Бреус С. В., Хаустова Є. Б., Денисенко М. П. Збалансована система показників: формування з перспективою забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4(12), ч. 1. С. 104–109.
6. Momot T., Filonych O., Kosiak A., Lobach O. Balanced scorecard of safety-oriented management for the construction industry enterprises. *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*. 2021. № 2(16). С. 54–62.
7. Мостова А. Д., Ключник Р. М. Development of the balanced scorecard for the state's strategy of food security. *Revista ESPACIOS*. 2019. Vol. 40, No. 44. С. 6.

8. Живець А., Наконечна В. Особливості застосування збалансованої системи показників в управлінні витратами економічних та інженерних служб підприємств. *Економічний простір*. 2020. № 157, С. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/157-7>
9. Цегельник Н. І., Ярмолюк О. Ф. Методологічні підходи до оцінки економічної безпеки територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5508> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-43>
10. Склярчук І., Драка І. Управління витратами в умовах економічної нестабільності: адаптація облікових підходів. *Економіка та суспільство*. 2025 № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-7>.
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#top>
12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (IAS 1 «Presentation of Financial Statements») / IFRS Foundation. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929_013?utm_source#Text
13. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>
14. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А. Фінансовий аналіз: Підручник Вид. 5-є, доповнене. Житомир: ЖОО ГО “Спілка економістів України”, 2012. 609 с.